

Barnfilmskolan presenterar

KAMERANS
ABC

EN SERIE ÖVNINGAR

FÖRSTA ÖVNINGEN: KOM IGÅNG

Kom igång!

Första övningen handlar om vad som krävs för att komma igång med att arbeta pedagogiskt med kameran.

- ▶ Samla en grupp som du vill jobba med.
- ▶ Hitta en lokal att vara i.
- ▶ Lämna över kameran.
- ▶ Kontrollera att alla kan ta en bild.
- ▶ Kontrollera att alla kan se och visa sin bild.
- ▶ Låt deltagarna lära av varandra.

FOTO: LINDA STERNO

*Kom ihåg!
Låt deltagarna
utforska själva.
Våga ta ett steg
tillbaka.*

ADOPTERA KAMERAN

Om deltagarna lånar kameror så gör dem personliga genom att sätta på namn- eller nummerlappar på dem. Deltagarna kan adoptera kameran som sin egen under tiden ni arbetar tillsammans. Om det fungerar kan de ta hem kameran mellan träffarna.

*Som pedagog
behöver du inte
vara rädd att tekniken
ska gå sönder.
Det händer väldigt
sällan.*

OLIKA ÅLDRAR KAN MÖTAS

Övningarna har prövats tillsammans med personer som är 0–100 år.

HUR MÅNGA DELTAGARE?

3–10 personer är bra beroende på hur van du är. Om du är nybörjare kan du prova övningarna på familj eller vänner bara för att se hur det fungerar.

Antal personer i gruppen beror också på vilken ålder du arbetar med. Ju yngre, desto färre deltagare är en bra princip.

Teknik

Surfplattor, mobiltelefoner och digitalkameror – alla går lika bra att använda. Om du inte har tillgång till teknik men har en grupp som har egna mobiltelefoner, använd dessa!

Arbetar du med barn mellan 0 och 6 år fungerar mobiler eller mindre digitalkameror bäst. Arbetar du med åldrarna 7 till 100 år är det bäst med surfplatta eller mobiltelefon. I surfplattan och i mobilen finns appar för att redigera stillbilder men också appar avsedda för att redigera film när ni så småningom kommer igång med det.

Förutom kameror kan det vara bra att ha tillgång till en projektor för att se bilderna stort på väggen eller på en stor skärm. Om det inte finns en projektor i lokalen ni är i,

kanske det finns en annan lokal som ni kan låna då och då. Det är roligt att visa sina bilder stort. Det finns adaptrar som gör det enkelt att koppla samman surfplattor med projektorer.

Se till att surfplattan/mobiltelefonen är laddad och har nog med lagringsutrymme innan ni börjar. Se även till att ha ett externt lagringsminne för att spara bilderna.

B

ANDRA ÖVNINGEN: PORTRÄTTET

Porträttet – ansvaret att hålla i en kamera

- ▶ **Får jag ta en bild av dig?** Deltagarna delar in sig två och två. De ska ta kort på varandra. Varje person kommer att ta en bild på en annan person och varje person kommer också att vara med på bild. Syftet med övningen är att känna på det ansvar det innebär att rikta en kamera mot en annan person. Hur gör du om den personen inte vill visa sitt ansikte?
- ▶ **Får jag visa bilden?** Nu ska var och en välja en bild att visa för gruppen. Men innan bilden visas ska den som är på bilden ge sitt tillstånd. Om personen säger nej, så får bilden inte visas.
- ▶ **Får jag spara bilden?** Deltagarna har nu bilder av varandra i sina kameror. Be dem diskutera vad som ska hända med

bilderna. Ska de raderas? Får fotografen behålla dem? Får fotografen i så fall publicera dem?

Tillsammans gör ni en överenskommelse i gruppen där ni bestämmer hur ni ska arbeta med kameran i fortsättningen. Samtalet anpassas efter vilken ålder och vilken grupp du arbetar med.

Sammanhanget har också en betydelse. På en förskola eller skola finns en lokal policy du måste sätta dig in i innan du börjar arbeta.

Vem äger bilden?

Enligt upphovsrättslagen är det den människa som tar bilden som äger bilden. Bilden till höger är tagen av en apa; världens första ap-selfie och är alltså enligt klassisk lagstiftning fri att använda.

Frågar du ett barn i 3-årsåldern vem som äger bilden, blir dock svaret apan. För barn är det självklart att den som är på bilden har rätt att bestämma över bilden. Det kan vara en bra riktlinje när ni arbetar pedagogiskt med kameran.

Efter porträttet:
Utmana gruppen
att ta en gruppbild.
Läs om avståndet
under bokstaven D
på sidan 16-19.

FRÅGA VARJE GÅNG BILDEN SKA VISAS

- ▶ Att det är okej att ta en bild, betyder inte att det per automatik är okej att visa den. Fråga!
- ▶ Att det är okej att visa bilden, betyder inte att det är okej att publicera den. Fråga!
- ▶ Varje gång en bild ska visas krävs en ny fråga om ingen annan överenskommelse finns.

HÅLL KOLL PÅ JURIDIKEN

Ta reda på vad som gäller juridiskt kring bilder i den verksamhet du kommer att arbeta i. Utveckla också verktyg för etiken kring kameran så att alla känner sig trygga med vad som händer med de bilder ni tar.

TREDJE ÖVNINGEN: SKATTJAKTEN

Skattjakten

- ▶ Gå runt i rummet.
- ▶ Ta fem bilder på trianglar.
- ▶ Välj en bild.
- ▶ Visa för gruppen genom att göra en utställning.
- ▶ Förundras över hur olika bilderna är, även de som har samma motiv.

Skattjakten går att variera i oändlighet. Leta till exempel efter röda saker, saker som börjar på B, olika höstlöv, saker som gör dig glad etc.

FOTO: MARTIN SJÖGREN

Gör en utställning tillsammans.

För dig som pedagog kan skattjakten bli en inventering av vad deltagarna kan eller tänker om ett specifikt ämne och ett material att använda som underlag för samtal.

SAMLANDET

*Att ta bilder eller att filma innebär att samla på sig ett material.
Samlandet är ett viktigt moment när en fotograferar och filmar.*

3

PEDAGOGISKA MOMENT

URVALET

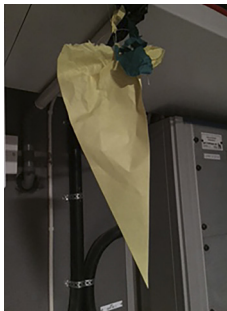
*Att kunna välja ut
en bild av många är ett
viktigt moment.*

PRESENTATIONEN

*Att visa sin bild är spännande.
Att visa för andra är också en
motivator att fortsätta ta bilder
och filma.*

Tre förhållningssätt

DOKUMENTERA

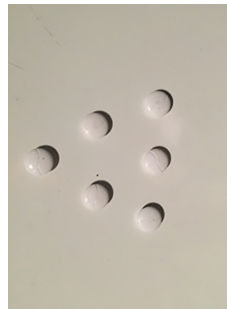
Här har fotografen hittat en triangel och dokumenterat den med kameran.

RAMA IN

Här har fotografen använt kameran för att rama in en rektangulär låda så att det blir en triangel i bilden.

ISCENSÄTTA

Här har fotografen byggt en triangel, alltså hittat på något som inte fanns och tagit en bild.

SAMTLIGA FOTODENNASIDA: LINDA STERNÖ

1

- ▶ Tillverka din egen ram

2

- ▶ Rama in ett motiv med din ram

3

- ▶ Ta en bild som visar vad som är utanför ramen.

SAMTLIGA FOTO DENNA SIDA: LINDASTERNO

◀ Du måste välja. Vad hamnar utanför bildkanten? Och vad får inte plats?

Hur stor
är en kanin jämfört
med en kalv? Ett barn
som tittar på dessa
två bilder kan tro att
kaninen är större
än kalven.

FJÄRDE ÖVNINGEN: AVSTÅNDET

Avståndet

- ▶ Ta tre bilder på ett specifikt objekt. En bild väldigt nära, en en bit ifrån och en långt ifrån objektet. Kom ihåg att inte byta vinkel.
- ▶ Börja med att visa den bild som är närmast objektet. Vad ser vi? Vad kan det vara för objekt?
- ▶ Titta sedan på bilden som är en bit bort från objektet. Vad ser vi nu? Hur stort är objektet?
- ▶ Titta på bilden som är långt ifrån objektet. Vad föreställer bilden nu? Är det samma som innan?

*Undvik att zooma, flytta istället kroppen.
Öva på att våga gå nära, utforska och se saker
på olika avstånd.*

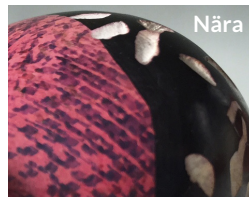

FOTO: LINDA STERNO

BILDER SKAPAR FÖRVÄNTNINGAR

I den värld vi lever i idag, konsumerar vi mycket bild. Vi ser bilder på teve och internet, på bio och på reklampelare på stan.

Ofta möter vi ett fenomen på bild, innan vi möter det i verkligheten.

Vi lär oss genom de bilder vi ser och bilderna skapar förväntningar som kan krocka med verkligheten.

Ett barn som på bild möter dessa två djur för första gången lär sig något genom bilderna. Barnet lär sig kanske hur djuren ser ut. Om bilderna är uppställda som ovan, kan barnet förledas att tro att djuren också är lika stora.

En person som har lärt sig hantera en kamera, och förstått att avstånd påverkar hur stort ett objekt blir i bilden, har lättare att föreställa sig att det verkliga förhållandet snarare är så här.

*Vi ser världen
olika beroende på
var vi har våra ögon,
men också beroende på
vår erfarenhet och
våra behov*

FEMTE ÖVNINGEN: KAMERAHÖJD. VEM SER?

Vi ser världen olika

- ▶ Välj ett objekt, till exempel en stol.
- ▶ Tänk dig att kameran är ögonen på tre olika djur som står på golvet och tittar på ditt objekt.

SAMTLIGA FOTO DENNASIDA: LINDA STERNÖ

Ur människans synvinkel ...

Ur musens synvinkel ...

Ur hundens synvinkel ...

Ur giraffens synvinkel ...

*Ett gott omdöme
med kameran handlar
lika mycket om att kunna
avläsa när du ska ta
en bild som att kunna
avläsa när du
ska avstå.*

SJÄTTE ÖVNINGEN: UNIKT ÖGONBLICK

Ett unikt ögonblick – koncentrationsförmåga och omdöme

- ▶ Iscensätt något som bara kan hända en gång.
- ▶ Alla väljer var de ska stå med sin kamera.
- ▶ Alla tar varsin stillbild.
- ▶ Diskutera bilderna – fokus är *på bilden* och *hur* den togs – inte på vem som klarade eller inte klarade uppgiften.
- ▶ Öva varje gång ni ses, tills alla klarar det.

Tips på saker som händer en gång:

- en CocaCola-bomb (Cola Light och Menthos)
- ett ägg som krossas
- ett torn av klossar som rasar
- en digital klocka.

FOTO: JONAS ESKILSSON

Syftet med övningen är att träna:

- koncentrationsförmågan – att avläsa en situation
- motorik – att kunna trycka på knappen i exakt rätt ögonblick
- teknik – att känna sin kamera, alla är olika.

SJUNDE ÖVNINGEN: LJUS

Varifrån kommer ljuset?

Varför ser vi inget i mörker?

Därför att inget ljus träffar det vi tittar på!

- ▶ Fotografera olika ljuskällor.
- ▶ Fotografera skuggor.
- ▶ Fotografera mörker.
- ▶ Hur fungerar blixten på kameran?

- ▶ Undersök om ljus har färg.
- ▶ Betrakta bilderna som du tagit och beskriv varifrån ljuset kommer.

FOTO DENNA SIDA: LINDA STERNO

CAMERA OBSCURA

Om det i ett mörkt rum faller in ljus genom ett litet hål kan det på motsatta sidan av rummet uppstå en uppochnedvänd bild av det som finns utanför hålet. Bilden uppstår "av sig självt", oberoende av människan.

Nu har människan uppfunnit kameran, som gör att vi kan spara bilden. Vad ska vi egentligen använda den möjligheten till?

En camera obscura – i form av ett ljustätt rum med ett litet hål i väggen.

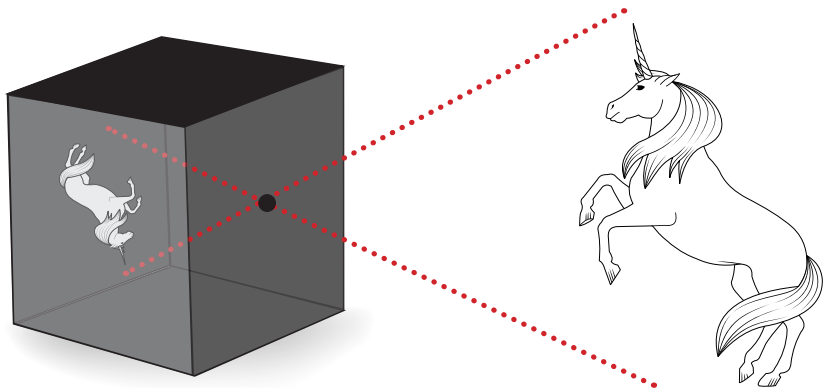

FOTO DENNASIDA: KLARA BJÖRK

Bilden som exponeras på väggen mitt emot hålet.

Bygg en camera obscura

- ▶ Täck för alla ljusinsläpp i ett rum så att det blir helt mörkt.
- ▶ Sätt en kartongbit för ett fönster.
- ▶ Gör ett litet hål i kartongen så att ljus utifrån kommer in genom hålet.
- ▶ På väggen mitt emot hålet uppstår en upp- och nervänd bild.
- ▶ Ju mindre hål, desto skarpare bild.

När du lär dig läsa och skriva börjar du ofta med alfabetet. Men när du ska lära dig kameran, var börjar du då? Vi i Barnfilmskolan på Akademin Valand skissar just nu på hur *kamerans ABC* skulle kunna se ut. I detta häfte får du smygtitta rakt in i vårt pågående arbete. Kamerans ABC består av övningar som ingår i den pedagogik kring kameran som just nu utvecklas tillsammans med barn, seniorer, studenter och pedagoger från olika verksamheter: för-, grund- och särskola, daglig verksamhet och mottagande av nyanlända.

Barnfilmskolan startade 2011 på Akademin Valand och är ett samlingsnamn för en mängd olika aktiviteter. Den gemensamma faktorn i alla projekt och aktiviteter är synen på kameran som ett verktyg för lärande och samhällsutveckling. Läs mer om Barnfilmskolan:

<http://www.barnfilmskolan.se>

<http://akademinvaland.gu.se/forskning/forskningsprojekt/pu-projekt>

Läs mer om kurser och program på Akademin Valand som utvecklats genom arbetet med Barnfilmskolan:

http://utbildning.gu.se/kurser/kurs_information/?courseId=FBF626

<http://akademinvaland.gu.se/utbildning/program/K2FIM>

Kamerans ABC är producerad av

FORUM FÖR **VISUELL PRAKTIK** i samarbete med:

